

Zakon o organizaciji znanstvenega dela

V zadnjih nekaj letih je pokazala znanstvena dejavnost v naši državi znaten napredek, posebno v primerjavi s predvojnajo Jugoslavijo. Povečalo se je število znanstvenih ustanov, izboljšala njihova opremljenost in pomnožilo število znanstvenih delavcev. So pa mnoge pomankljivosti in nerešena vprašanja, katerih odprava bi pripomogla k hitrejšemu razvoju znanosti in k popolnejšemu izkoriščanju znanstveno raziskovalnega dela. Tako je raziskovalna dejavnost razdrobljena na številne, pogosto majhne ustanove brez zadostnih pogojev za raziskovalno dejavnost, primanjkuje sodelovanja in koordinacije med znanstvenimi ustanovami, občutiti je pomankljivo povezavo med znanstvenimi raziskovanji in potrebami družbenega razvoja, nadalje so tu številna nerešena in neprimerno rešena vprašanja financiranja in upravljanja ter počasno izobraževanje znanstvenega naraščaja. Vse te probleme kakor tudi potrebo po sistematični politiki v razvoju naše znanosti je imel pred seboj zakon o organizaciji znanstvenega dela, ki ga je zvezna ljudska skupščina sprejela na svojem julijemskem zasedanju.

Zakon o organizaciji znanstvenega dela je obdelal snov, ki obsega znanstvene ustanove, sodelavce znanstvenih ustanov, svete za znanstveno delo, akademije znanosti in umetnosti ter organizacije znanstvenega dela sploh. Čeprav je v tem zakonu vsebovana snov raznovrstna, je v tolikšni meri povezana in enotna, da jo je vendarle bilo mogoče urediti z enim predpisom. Uveljavitev enotnega zakonskega predpisa je bila opravičena, ker se je težilo za tem, da bi nudil zakon osnovo za organizacijo znanstvene dejavnosti v celoti. Njegove določbe veljajo za vse ustanove, katerih osnovni ali pretežni del posla je znanstveno raziskovanje, ne glede, kdo jih je ustanovil, razen za znanstvene ustanove v jugoslovanski ljudski armadi in ustanove s področja jedrskih znanosti.

Novi sistem organiziranja znanstvenega dela izhaja iz naših praktičnih potreb in izkušenj ter se večinoma omejuje na dve osnovni organizacijski kategoriji: znanstvene ustanove in akademije znanosti. Prva kategorija obsega vse znanstvene ustanove v sestavi gospodarskih organizacij, akademij znanosti in umetnosti in univerz. To so razni inštituti, zavodi in podobno. Druga kategorija so obstoječe akademije znanosti in umetnosti kakor tudi akademije znanosti, ki jih je mogoče ustanoviti kot enotne znanstvene organizacije Jugoslavije za eno ali več sorodnih znanstvenih področij (akademije družbenih znanosti). Osnovno pozornost pa posveča zakon prvi kategoriji, medtem ko prepušča obstoječe akademije znanosti in umetnosti večinoma republiškim predpisom, seveda na temelju osnovnih načel in postavk, ki jih je zanje določil.

Zakon je določil, kaj se šteje za znanstveno ustanovo, kakšni so ustanovitveni pogoji in kdo vse je lahko ustanovitelj. Da ne bi režim, ki ga predpisuje za take ustanove, zajel tudi drugih ustanov, ki služijo v učne, demonstracijske in dokumentacijske namene, ki se ukvarjajo z ekspertizami, kontrolo proizvodnje in obdelavo planov, je to izrecno poudaril.

Novost tega zakona predstavljata zvezni svet za znanstveno delo in republiški sveti za znanstveno delo, ki so jim kot družbenim organom poverjene zapele in odgo-

vorne naloge in ki so jim zagotovljena ter dana na razpolago določena materialna sredstva (sklad za znanstveno delo). Način financiranja znanstvenih ustanov je splošno postavljen precej prožno, tako da bodo mogle razen dohodkov, ki jim jih zagotavlja ustanovitelj, ustvarjati dohodke tudi iz svojega znanstvenega in strokovnega dela in da jih vlagati v posebne sklade. S tem jim je omogočena finančna samostojnost in tudi večja aktivnost v znanstveno raziskovalnem delu. Prejšnje znanstvene ustanove niso bile stimulirane za reševanje gospodarskih problemov, ker je vse plačilo za tako delo odtekalo v državni proračun.

Z novim zakonom je uvedeno družbeno upravljanje v vse znanstvene ustanove, na katere se zakon nanaša. To samoupravljanje temelji na že pridobljenih izkušnjah družbenega upravljanja.

Zakon je tudi določil rok, do katerega so obstoječe znanstvene ustanove dolžne uskladiti svojo organizacijo in poslovanje z novimi določbami. V zvezi s tem so dana tudi ustrezna pooblastila glede odprave in združitve tistih znanstvenih ustanov, ki ne izpolnjujejo z zakonom določenih pogojev.

Predpisi o stabiliziranju tržišča

Novi predpisi o kontrahiranju industrijskih rastlin, sklepanju pogodb za nakup kmetijskih pridelkov in ukrepi za ureditev trga z živino, mesom in živinsko krmo bodo v marsičem prispevali k stabilizaciji stanja na našem tržišču s kmetijskimi pridelki.

Odlok o kontrahiranju industrijskih rastlin izhaja iz tega, da morajo biti kmetijske zadruge s kooperacijo organizatorke proizvodnje in nositeljice modernizacije kmetijstva na individualnih kmetijskih posevkih. Z določitvijo pogojev, pod katerimi je mogoče kontrahirati industrijske rastline, zagotavlja ta odlok glavno vlogo kmetijskim zadrugam, tam pa, kjer je potrebno, pa tudi poslovnim zvezam, zaradi napredka proizvodnje in prometa z industrijskimi rastlinami.

Gospodarski podjetja, ki se ukvarjajo s predelavo ali z odkupom industrijskih rastlin, bodo lahko sklepala pogodbe o pridelovanju in dobavi samo s kmetijskimi zadrugami ali poslovnimi zvezami ter s kmetijskimi in drugimi organizacijami, ki pridelujejo te vrste kmetijskih kultur. Po tem predpisu postanejo kmetijske zadruge in poslovne zveze nositeljice brezobrestnih kreditov za vse količine kontrahiranih industrijskih rastlin. Pri sklenitvi pogodbe o pridelovanju in dobavi z individualnimi proizvajalci, določajo zadruge pogoje dobave in odkupne cene. Odlok o kontrahiranju industrijskih rastlin dovoljuje gospodarskim organizacijam, ki se ukvarjajo s pridelovanjem in odkupom industrijskih rastlin, kakor tudi kmetijskim zadrugam in poslovnim zvezam, da se dogovorijo glede cen in tržnih področij.

Do sedamji predpisi o nakupovanju kmetijskih pridelkov v načelu niso dovoljevali dogovorov glede cen in drugih pogojev poslovanja. To predvsem zato, da bi se onemogočil monopolistični položaj posameznih gospodarskih organizacij na tržišču. Dejansko je ta prepoved

Povezava med znanstvenim raziskovanjem in gospodarstvom je pri nas še vedno precej šibka. Vzrok je iskati v sorazmerno mladih in premalo znanstvenih izkušnjah v posameznih znanstvenih disciplinah ter v splošno nizki tehnični kulturi, zaradi česar številna podjetja ne vidijo možnosti, ki jim jo nudi znanost in ne iščejo sodelovanja in uslug znanstvenih ustanov. Po neki anketi, ki je bila izvedena med izdelovanjem zakona, jih je od 112 anketiranih znanstvenih ustanov imelo le 20 ustrezne in stalne zveze s prakso.

Poseben pomen tega zakona se kaže tudi v tem, da si prizadeva povezati znanstvene ustanove z gospodarstvom. Po njegovih določbah je ena izmed osnovnih nalog vsake znanstvene ustanove, da pomaga gospodarskemu, kulturnemu in družbenemu razvoju države s svojim znanstvenim delom in s sodelovanjem z gospodarskimi in drugimi organizacijami, dolžnost sveta za znanstveno delo pa je, da spodbuja znanstveno-delo zaradi reševanja splošnih problemov.

Nedvomno je, da bo uveljavitev tega zakona veliko prispevala k ureditvi stanja in odnosov na področju znanosti, posebno pa za njeno povezovanje z našim družbenim razvojem in prakso gospodarskih organizacij. Na gospodarskih organizacijah je, da posvetijo večjo pozornost sodelovanju z znanstvenimi ustanovami.

veljala od začetka leta 1956, ko so bili ukinjeni predpisi, ki so izjemno dopuščali dogovore o nadzorstvu državnih organov. V praksi pa se je izkazalo, da je v nekaterih primerih dogovor o cenah opravičen in da lahko koristno služi nadaljnji stabilizaciji tržišča.

Odlok o dogovarjanju cen to vprašanje sedaj popolnoma ureja. Določa, da se cene dogovorijo za vse kmetijske pridelke, razen za industrijske rastline, na sestankih, ki jih organizira Zveza trgovinskih zbornic Jugoslavije. Tem sestankom bodo prisostvovali zastopniki Zvezne industrijske zbornice, Zveze kmetijsko gozdarskih zbornic, Zvezne zunanjetrgovinske zbornice in Glavne zadrugne zveze Jugoslavije. Glede posameznih kmetijskih pridelkov je dogovarjanje dopustno tudi na sestankih v trgovinskih zbornicah republik, vendar bo o tem lahko odločala le Zveza trgovinskih zbornic Jugoslavije. Dogovor se bo štel za polnoveljavnen, ko bodo zainteresirane gospodarske organizacije o tem sklenile pogodbo, v kateri bo izrecno navedeno, da zavezuje vse podpisnike. V njej je mogoče določiti tudi sankcije za primer kršitve tako sklenjene pogodbe, kar poštenim pogodbenikom daje večjo gotovost in zagotovilo.

Predpisi o stabilizaciji tržišča kmetijskih proizvodov vsebujejo tudi ukrepe o ureditvi tržišča z živino in mesom.

Veliko povpraševanje po živini za izvoz je prispevalo k povišanju odkupnih in nadrobnoprodajnih cen mesa. Novi ukrepi težijo za tem, da bi dosegli postopno znižanje odkupnih cen živine in nadrobnoprodajnih cen mesa do ravni, ki je gospodarsko opravičena. Hkrati težijo tudi za tem, da preprečijo morebitni negospodarski padec teh cen v četrtem četrtletju leta.

(Nadaljevanje na 16. strani)